

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 58/07

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti A. P., K., zastúpenej advokátom JUDr. R. Ž., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. P. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. P. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť A. P. trovy právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. R. Ž., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 58/07 z 27. marca 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby sa k tejto sťažnosti vyjadril.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti 1 Spr V/164/07 z 10. apríla 2007 okrem iného uviedol:

„(...) - v danom konaní sa jedná o návrh na ochranu osobnosti, pričom tieto konania je možné považovať za skutkovo zložité vzhľadom na rozsah dokazovania, ktoré je v nich potrebné vykonať.

- *chronológia procesných úkonov:*

- *žaloba o ochranu osobnosti bola podaná na tunajšom súde dňa 30. 10. 2002 a sťažovateľka v nej vystupuje v procesnom postavení žalovanej.*

- *s podaním návrhu nebol zaplatený súdny poplatok, preto bola žalobkyňa na jeho zaplatenie vyzvaná výzvou zo dňa 24. 3. 2003; výzvu na zaplatenie poplatku prevzala právna zástupkyňa žalobkyne dňa 25. 3. 2003; na túto žiadnym spôsobom nereagovala.*

- *uznesením zo dňa 5. 11. 2003 bolo konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavené.*

- *dňa 25. 11. 2003 podala žalobkyňa proti zastavujúcemu uzneseniu odvolanie, zároveň zaplatila súdny poplatok v sume 2000,- Sk a vo zvyšnej časti žiadala priznať oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku.*

- *uznesením zo dňa 5. 4. 2004 bolo priznané oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku.*

- *dňa 10. 12. 2004 bolo určené pojednávanie na 1. 2. 2005.*

- *na uvedenom pojednávaní účastníci žiadali pojednávanie odročiť za účelom mimosúdneho vypořádania sporu. Pojednávanie bolo preto odročené na 29. 3. 2005.*

- *pojednávanie zo dňa 29. 3. 2005 bolo odročené na neurčito s tým, že právna zástupkyňa žalobkyne mala oznámiť výsledok jednania Spoločenstva vlastníkov bytov, ktoré sa malo uskutočniť v mesiaci máj 2005. Oznámenie súdu nedoručila.*

- *dňa 5. 12. 2005 bolo určené pojednávanie na 13. 10. 2006; pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, že právnenému zástupcovi sťažovateľky bolo uložené oznámiť mená a adresy svedkov v lehote 5 dní.*

- *dňa 25. 10. 2006 bolo určené ďalšie pojednávanie na 30. 1. 2007.*

- *pred začatím pojednávania dňa 30. 1. 2007 právni zástupcovia účastníkov konania požiadali o prerušenie konania na dobu dvoch mesiacov s tým, že po uplynutí tejto doby oznámi právna zástupkyňa žalobkyne ďalšiu dispozíciu s návrhom.*

- *za správanie sťažovateľky, ktoré by mohlo vykazovať známky priedahov, možno považovať žiadosť o odročenie pojednávania zo dňa 1. 2. 2005 a oznámenie navrhovaných svedkov až*

podaním zo dňa 24. 10. 2006.

- za priet'ah spôsobený súdom možno považovať obdobie od 5. 4. 2004 do 10. 12. 2004.

- posúdenie zbytočnosti priet'ahov ponechávam na zváženie ústavnému súdu.

- na dĺžku predmetného konania má vplyv predovšetkým správanie samotnej žalobkyne, ktorá súdny poplatok nezaplatila spolu s podaním návrhu a o oslobodenie od zaplataenia poplatku požiadala až po zastavení konania pre jeho nezaplataenie. Taktiež neoznámila výsledok rokovania členskej schôdze spoločenstva vlastníkov bytov, hoci za tým účelom bolo pojednávanie zo dňa 29. 3. 2005 odročené na neurčito.

Účastníčky konania tiež žiadali odročiť pojednávanie zo dňa 1. 2. 2005 a pojednávanie, vytýčené na 30. 1. 2007, na ktoré boli predvolaní i navrhovaní svedkovia, sa neuskutočnilo na žiadosť právnych zástupcov účastníčok konania. Konanie bolo na ich návrh prerušené.“

V zásade rovnaké skutočnosti, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu, ktorý mu bol doručený 12. apríla 2007.

Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené až 27. apríla 2007, teda po lehote stanovenej ústavným súdom.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Ústavný súd konštatuje, že predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žalobný návrh na ochranu osobnosti a o náhradu nemajetkovej ujmy. Takéto konanie nie je možné hodnotiť ako právne zložité, pretože tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Prípadnú skutkovú zložitosť veci v oblasti ochrany osobnosti ústavný súd posudzuje obvykle ako zložitú vec (napr. III. ÚS 46/06), ale v tomto prípade konštatuje, že do dňa predloženia spisu okresný súd vo veci nevykonal ani jedno relevantné pojednávanie (aj keď nariadil 4 pojednávania), ani žiadny dôkazný prostriedok, teda k hodnoteniu skutkovej zložitosti veci vôbec nepristúpil, a preto jeho vyjadrenie, že išlo o zložitú vec, ústavný súd neakceptoval. Povaha prerokúvanej veci (ochrana osobnosti) si pritom vyžaduje osobitnú rýchlosť konania.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu podstatnú okolnosť v správaní sťažovateľky, ktorou by prispela k zbytočným priet'ahom v konaní. Sťažovateľka podala 13. októbra 2006 sťažnosť na priet'ahy v konaní, čím dala najavo nespokojnosť s rýchlosťou priebehu predmetného konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu týchto práv, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v určitých obdobiach nečinný, pričom plynulému prerokovaniu danej veci nebránila žiadna zákonná prekážka (napr. rozhodnutia II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Okresný súd bol nečinný už na začiatku konania v trvaní 5 mesiacov, od 30. októbra 2002, keď bola podaná žaloba, až do 24. marca 2003, keď bola žalobkyňa vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku. Nečinnosť bola zistená aj v období od 5. apríla 2004, keď bolo žalobkyni priznané oslobodenie od platenia súdneho poplatku, do 10. decembra 2004, keď okresný súd určil termín pojednávania na 1. február 2005 (nečinnosť 8 mesiacov). Toto pojednávanie bolo však odročené na neurčito za účelom možného doriešenia sporu mimosúdnou cestou. Okresný súd ďalšie pojednávania nariadené na 29. marec 2005, 13. október 2006 a 30. január 2007 odročil na neurčito bez vykonania dôkazných prostriedkov.

Ústavný súd zastáva názor, že povinnosťou okresného súdu bolo pristupovať v tejto veci so zvýšenou starostlivosťou nielen preto, že konanie začalo ešte v roku 2002, ale aj s ohľadom na predmet konania, ktorým je ochrana osobnosti.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na výrok o porušení základného práva s'ťažovateľky, ako aj na to, že namietané konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o s'ťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1179/02 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 Sk, ktoré odôvodnila najmä tým, že je „(...) z celej záležitosti dlhodobo frustrovaná (...)“ a „Spomínaný spor negatívne vplýva na jej zdravotný stav (...)“.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C 1179/02 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. Ž.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu sťažovateľke priznal podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2006 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov každý v sume 2 730 Sk a k tomu 2 x 164 Sk režijný paušál. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej sume 5 788 Sk. Za tretí úkon (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu z 20. apríla 2007) trovy konania ústavný súd sťažovateľke nepriznal vzhľadom na to, že neobsahovalo žiadne nové skutočnosti, ktoré by slúžili ako podklad pre rozhodnutie ústavného súdu (a navyše bolo vyjadrenie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu po stanovenej lehote).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 5 788 Sk je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.